Ч. 179 (14.076). Львів, вівторок 9. липня 1935. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 504-060. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Постанови Народнього Комітету УНДО.

Дня 6. липня ц. р. відбулося засідання Народнього Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання, на якому, як це ми вже повідомляли коротко в двох попередніх числах „Діла", делегати від 35-ти партійних установ із краю разом із членами Центрального Комітету УНДО й членами своєї Парляментарної Репрезентації розглянули цілу низку актуальних політичних справ, звязаних із теперішнім положенням українського народу.

По обширній дискусії **зібрані однодушно апробували теперішню політичну працю партійного проводу і висловили йому повне довіря.**

У справі надходячих виборів до польських законодатних установ на основі нової виборчої ординації зібрані ухвалили **одноголосно** такі обовязуючі всіх членів партії постанови:

I. Народній Комітет стверджує, що нова виборча ординація до сойму і сенату, ухвалена теперішньою парляментарною польською більшістю, утруднює, а той подекуди унеможливлює вибір незалежного українського представництва, головно через введення засади посередности і склад окружних виборчих зборів при виборах до сойму, а через засаду елітарности при виборах до сенату.

II. Одначе виходячи із заложення, що український нарід мусить змагати до вибору своєї незалежної парляментарної репрезентації та рахуючись із тим, що вибори це не тільки проба сил, але й важка боротьба за політичні права, Народній Комітет рішає в засаді взяти участь у виборах до сойму і сенату. Але у випадку, колиб виборча підготовна праця, зокремаж при виборі делеґатів до окружних зборів, виявила, що український нарід не матиме змоги провести своїх незалежних кандидатів до сойму і сенату, — Народній Комітет уповажнює Центральний Комітет УНДО-ня змінити в цілости або частинно це засадниче рішення і видати у виборчих справах відповідні зарядження.

З черги принято цілу низку постанов внутрішнього характеру, в яких є вказівки та напрямні для практичної праці партійних установ у центрі і в краю. Ці постанови будуть окремо доручені всім повітовим управам партії.

У справі діточих садків.

Внаслідок численних зажалень, які вплинули до Головної Управи „Рідної Школи", у справі діточих садків, інтервеніював представник Головної Управи у Львівському Воєвідстві. Тут одержав вияснення, що Воєвідство видасть обіжник до всіх підчинених Старость, щоб Староства не робили перешкод у закладанні діточих садків. Також заявив представник Воєвідства, що те своє зарядження закомунікує станиславівському і тернопільському Воєвідствам. Подаючи це до прилюдного відома, просимо всі Кружки „Рідної Школи" і ті орґанізації, які займаються веденням діточих садків, придержуватися постанов, передбачених у тому випадку законом, а в сумнівних випадках і в випадках роблення дальших труднощів, звертатися негайно до референтів шкіл „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи".

Гостро критикують мін. Ляваля.

ПАРИЖ. ПАТ. Радикальний щоденник „Л' Евр" помістив статтю пос. Рікарда, який покликуючись на комунікат полк. де ля Рока про участь „Кроа де Фе" у маніфестації перед могилою невідомого вояка, гостро виступив проти прем. Ляваля. Посол Рікард запевняє, що ця демонсттація відбудеться тільки на прохання прем. Ляваля, який згодився справді на маніфестацію лівих партій 14. липня ц. р., але одночасно звернувся до полк. де ля Рока, щоб члени „Кроа де Фе" взяли теж участь у маніфестації. Таким чином маніфестація „Кроа де Фе" набирає офіційного характеру. Вкінці радикальний посол пригадує рішення парляментарної комісії, яка признала, що „Кроа де Фе" може загрожувати публичному ладові.

Будують 500 нових гидроплянів.

Міністерство маринарки Злучених Держав рішило збудувати 500 нових гидроплянів. Нова програма зброєнь спирається на досвідах великих морських маневрів американської маринарки на Тихім Океані, в яких брали теж участь гидропляни. Цю програму виконають коштом 32 міліонів долярів.

Надзвичайне засідання ради Малої Антанти.

Привернення монархії Габсбурґів доведе до війни.

„Журналь де Деба" пише: Французькому урядові передали офіційно рішення ради Малої Антанти, яка постановила, що кожну спробу привернути монархію Габсбурґів держави Малої Антанти вважатимуть притокою до війни. Згаданий щоденник пише, що югославянський пос. Спаляйкович розмовляв з прем. Лявалем теж у цій самій справі. Такий самий погляд висловить у Льондоні мін. Тітулеску. Тому державні мужі мусять числитися з таким становищем М. Антанти. Вкінці не слід забувати, що Франція є тісно звязана з державами Малої Антанти.

Провідник монархістів в Австрії колишній міністр д-р Візнер вернувся з Бельгії, де відбув низку нарад з архикн. Оттоном. Мін. Візнер потвердив вповні вістки з останніх днів. Скасування закону, який забороняв жити Габсбурґам в Австрії, не торкається покищо ні Отта ні Зити. Підкреслив, що в Австрії можуть привернути монархію тільки леґально. Тлінні останки ціс. Карла спровадять до Відня щойно тоді, коли цісарська родина замешкає постійно в Австрії.

—o—

На межі двох соймів.

З приводу зачинення соймової сесії.

Львів, 8. липня 1935.

З хвилиною проголошення розпорядку президента про замкнення останньої сесії сойму і сенату, можна вважати ролю цих парляментарних установ закінченою. Іхнє розвязання, яке прийде незабаром, це вже справа технічної натури: всьо буде залежати від устійнення речинця найближчих виборів.

В той спосіб минулий III-ій т. зв. „конституційний" (передтим був ще один „законодатний") сойм відродженої Польщі сходить з історичної арени. Не підлягає найменшому сумнівові, що через свої останні місяці існування, а не попереднє пятиліття, той сойм опиниться колись на сторінках історичних підручників. Нема теж сумніву, що на межі поміж III. соймом і тим, що прийде після нього, зачнеться в життї польської держави закрут. Чи від тієї межі йтиме в неї розвиток чи упадок, чи консолідація і скріплення внутрішніх сил, чи їхнє розбиття й ослаблення? — Ці питання не торкаються нас безпосередньо. Однак ніхто не буде перечити, що вони цілою своєю вагою ляжуть теж і на наше життя. Цеж підготовлене експеримент, в якому й ми — мимохіть — будемо брати участь. На досвідному столі поставлено вже інструменти: конституцію, виборчу ординацію, декрет про вибір президента. Досвіди почнуться незабаром і над нами.

У звязку з тим перед українською політикою виринула ціла низка питань. Як пристосувати українську громадську орґанізованість до нових умовин державного життя? Як зберегти при його „тоталітарних" тенденціях власні національні форми? Як поставитися до грядучих виборів, що створять зовсім нову дійсність? Яку ролю має відіграти будуче парляментарне українське представництво? Чи сойм має бути для неї лише трибуною інформації і пропаганди, чи може місцем, на якому можна би пробувати розвязувати якісь конкретні питання на українсько-польському відтинку? Відповідь на ці і подібні питання не лише важна сама собою. Вона тим важча, що й державна адміністрація, яка здобуває собі надзвичайну свободу рухів на підставі законодатних актів, прийнятих III. соймом, мусить ще виявити свої тенденції. Чи польський державний інтерес вимагатиме, щоби свобода рухів була стосована й супроти українського відтинка? Безперечно це останнє питання набирає, у звязку зі згаданими законодатними актами, нового змісту і, так сказатиб, нового „стилю". Коли мова про закрут на шляху польської історії, на межі поміж третім і четвертим соймом, то важко не погодитись, що та межа може стати закрутом і на шляху західно-українського громадського життя.

Та якаб не була практична розвязка поставлених вгорі питань, одно певне: ми на них відповімо тим краще, чим більше будемо в себе, у свому національному нутрі в порядку. Було мало хвилин впродовж дотеперішнього нашого 16-ти літнього перебування в польській державі, які ставилиб до наших морально-націо-

нальних вартостей такі високі вимоги, як сьогоднішня. Такі вимоги були хіба у 1923-му році. Ті вимоги сьогоднішнього історичного менту кажуть, що треба нам перш усього обєднання наших національних сил, їх суцільнішої организації і скріплення довіря до органів нашого політичного проводу. Просто інстинкт самозбереження диктує нам таку внутрішню тактику. У ній на отаманську розперезаність і всяку клікову розгнузданість нема місця! Від того, як ми в себе зробимо порядок, залежить просто наше національне буття. Його найглибші первні, загрожені зовні, будуть здезорганізовані знутра, коли буде розбита національна єдність і солідарність. Український розперезаний, невідповідальний демагог віднесив усе голову тоді, коли нація опинювалась у трудному, переломовому моменті.

Підносить він її вже тепер. Для його обмеженого світогляду нема політики без крутійства. Вже сьогодні ця українська деструкція пускає затроєні стріли, що ось напр. переговори, якщо будуть вестися у справі виборів, це будуть „торги" за особисту вигоду, за особисту карієру, що платформа, яка вона тоді буде висунена, буде „капітуляцією", буде зреченням без ніякого спротиву з усього того, що ми придбали. Як бачимо — ще не було ніяких розмов на цю тему, а вже український політичний гурра-патріот метушиться. Він, що нічого не має і за ніщо не відповідає, вітрить можливість пригожої для себе політичної коньюнктури, хоч короткої, та зате, як звичайно, розгульної.

Тому при всіх зовнішніх труднощах українське громадянство повинно мати на увазі і ці внутрішні. Останній Народній Комітет УНДО виказав надзвичайне зрозуміння поваги часу серед наших низових діячів. І це дає нам певність, що історичний момент, в якому ми опинилися напередодні IV. сойму, проявить у нашому народі відповідні, дорослі до того моменту, сили. Він — віримо — зробить зі своїми невдачниками і руїнниками порядок та з почуттям відповідальности і власної гідности ставитиме чоло історичним бурунам, які грізно з усіх сторін надтягають.

Польський сенат без українців.

Промова сен. Юліяна Павликовського, виголошена на пленумі сенату 4. липня ц. р. підчас дискусії над проектом закону про виборчу ординацію до сенату.

Висока Палато! У ранішній дискусії над проектом закону про виборчу ординацію до сойму склав я в імені Українського Клюбу правно-політичні застереження. Вони спираються на постановах міжнародніх договорів, які приняло польське законодавство як інтегральну частину у конституції, і на постановах власних, польських законів. Ті самі застереження здебільша підтримую тепер при нараді над проектом виборчої ординації до сенату.

Український нарід, як територіяльну національну меншину Польщі, обмежено в правах вже при ухвалюванні конституції. Конституція не взяла під увагу слушних домагань українського народу і не признала йому територіяльної автономії. Тепер обмежено теж його виборчі права до сойму. Якщо річ іде про проект виборчої ординації до сенату, проект цей ставить український нарід поза скобки так, що немає змоги власними голосами вибрати власної парляментарної репрезентації до сенату. У боротьбі за правовість у Польщі, яку ведемо від років, приходить, чи пак має тепер прийти нова правно-політична категорія. Не своєрідне стосування прийнятих законів, чи ломання тих законів, але сам закон, яким має бути нова виборча ординація до сенату буде грішити проти правовости, бо не спирається на засадах суспільної справедливости, ні не гарантує мінімальних прав українському населенню.

Невеличкі права маємо у Польщі. Якщо йде про права до сенату, вони такі невеличкі, що здесятковані при виборах у 1930. р. ми не могли дістати дійсного члена в конституційній комісії сенату, навіть після зблькування, бо наш сенатський клюб складається всього з чотирьох членів. Обмежування наших прав має іти далі. У будуччині не будемо мати права мати наших представників у сенаті з вибору.

Аргументи референта сен. Романа, який — ясна річ — мусить ставати в обороні концепції проекту ББ, зводяться до того, що президент Польщі з огляду на свої широкі права, і то права суто політичні, мусить мати в сенаті орган в розумінні вищої державної рації. Виходячи з того заложення мусимо дійти до висновку, що якщо голова польської держави найде сумніви в законодавстві, яке торкається справ національної меншини, нпр. української, то українці, не маючи своїх заступників у сенаті з вибору, не зможуть висловити голові польської держави свого погляду в тих справах. І навпаки, ті, що прийняли той закон, який викликав сумніви у президента, будуть суддями у власній справі. Вони самі рішали і самі будуть опінювати закони, які викликують сумнів, якщо їх відошле президент знову до законодатних установ. Не знаю, чи такий практичний наслідок, що мусить прийти з такого поставлення справи, покривається з вищою державною рацією. Не знаю теж, чи незалежне представництво кожного народу, який входить у склад польської держави, не принесло би голові держави більше користи, висловлюючи опінію у дразливих справах законодавства, яке торкається національних меншин.

Крім того концепція проекту ББ навіть при наданні сенатові прав, яких вимагає на її думку вищий державний інтерес, відсуджує широкі маси працюючого народу від права бути вибраним до сенату. Не знаю, чи таке становище, чи така концепція, яка в наслідку може довести широкі маси народу до огірчення, покривається з вищим державним інтересом. Питаюсь: чи направду загальний вибір 64-ох сенаторів на основі системи 4, або пять прикметникового виборчого права може заважити на обличчі того сенату, якого і так одна третина членів буде походити з призначення.

І тут на нашу думку криється основна помилка тих, які творили конституцію. Вони, що мали на устах завжди загальне добро, при реалізації конституції про це добро призабули. В першу чергу, при такім поставленні справи виборчої ординації до сенату, буде дуже покривджений український нарід, який не з власної вини, про що я вже говорив, у ході століть втратив свої вищі верстви та збіднів і нині у 90 відсотках складається зі селянина та робітника. Але селяни і робітники не мають усіх прав, які їм природно належались би при творенні сенату.

З такого мого становища не виходить, що зладжена виборча ординація до сенату є якимнебудь нарушенням конституції Польщі. Навпаки. Конституція Польщі дає такі гнучкі постанови, що так чи інакше зладженої виборчої ординації до сенату не можна вважати її нарушенням, у протилежності до виборчої ординації до сойму, яка не є згідна з конституцією. Але це наше становище виразно підкреслює, що ми не можемо зрозуміти, який політичний глузд, яке розуміння загального добра кермували авторами проекту закону про виборчу ординацію до сенату, що замикає вступ до вищої парляментарної палати основній в кожній державі верстві селян і робітників, менше освіченим верствам народу, так польському, як і українському, та іншим. Не знаю, чи патент або неозначена ближче „заслуга" має більше значіння, ніж тверда праця працюючого народу, який в кожній державі піддержує і розбудовує державу.

І знову, тільки почуваючись до історичної відповідальности, Український Клюб поставив деякі внески, які, не нарушуючи засади самої виборчої ординації до сенату, не торкаючи навіть її ідеольогічних основ, мають направити те суспільне лихо, яке в дійсності замикає народнім масам двері до вищої парляментарної палати. Ці поправки поставив наш Клюб, хоч не обманював себе, щоб нинішня більшість хотіла змінити основи самої виборчої ординації до сенату. Одначе ті поправки можуть усунути помилки зовсім на нашу думку непотрібні і можуть створити теоретично можливість ввійти до сенату представникам українського народу, яких вибере сам український народ.

В руках високої палати доля цих поправок. Однак відповідальности за переочення вогнища боротьби ніхто не зможе скинути на нас, представників Українського Клюбу, якщо ті поправки сенат відкине так, як відкинув уже зголошені поправки до виборчої ординації до сойму.

Сумне але правдиве.

Невідрадні образки з Волині.

Розгортаю ці сумні сторінки нашої волинської дійсности, бо промовчування приносить лише шкоду.

Отож саме тепер працюють на Волині поборові комісії. Здавалось би, що протягом 15 років від часу звільнення Волині зпід московської займанщини свідомість народніх мас повинна була значно піднестися, бодай серед молодших поколінь. А тут нараз жах. На двацять, трицять молодих хлопців подає заледви один-двох як свою національну приналежність націю українську. Це не з пальця виссані голословні твердження, а це є пресумна дійсність. Подають на питання: „яка народовосьць": православни, православни рольнік, тутейши, рольнік, а подекуди навіть „рускі". Ось до чого довела праця певних людей! І дивуватися, коли при таких умовинах можливі такі події, що недавно потрясали умами цілої Волині, де ще недавно господарив відомий творець особливого права для української кооперації і взагалі українських установ т. зв. дубенського права. Не дивниця остаточно, що молодь просто не знає, як себе й називати, бо при всяких промовах, всяких аранжованих обходах і т. д. слово українець, український і т. д. всіми способами вминається навіть самими певними діячами. До речі на Волині не друковано по українськи навіть відозви президента з приводу смерти маршала Пілсудського, бо певним діячам видавалося це зовсім зайвим. Остаточно це все зовсім підходить під загальну вартість нашої місцевої інтелігенції головно такиє з місцевих — родовитих — волиняків, що досі всюди вживають з малими вимками московської — до речі страшно змалоросійщеної — мови. Ученики й учениці таки українських гімназій чи то в Луцьку, чи Кремянці, чи остаточно у Рівному говорять залюбки поміж собою по „малорасейськи". По крамницях, розуміється жидівських, місцеві пані навіть з найвищих суспільних верств, як жінки адвокатів, інжинірів і лікарів уживають „русское язичіе", не говорячи вже про всякі круги, зближені до духовенства. А міщанство? Воно з дуру іде за „панами". Пошанівку рідної мови годі знайти навіть серед молоді. Є гімназійні учениці, що поза школою стидаються говорити по українськи. В Острозі заледви чотири інтелігентських родин вживають дома української мови. Найбільше ще шанують рідну мову наші євангелики, що у своїх проповідях стараються віддавати належну честь рідному слову. Не дивниця остаточно, що селянин стидається признатися до такої мови, від якої тікають самі інтелігенти, навіть ті, що залюбки величають себе свідомими українцями.

Один із Волині.

Проф. Стан. Дністрянський як громадянин.

(Реферат проф. д-ра З. Кузелі на Жалібній Академії Українського Наукового Інституту в Берліні).

Щойно недавно обходили ми жалібні поминки по найліпшому сучасному українському історикові Михайлові Грушевському, а вже знов зійшлися ми сумною громадою, щоби помянути щирим серцем нову втрату на полі нашої культури, визначного, коли не найвизначнішого сучасного українського вченого юриста европейського формату, професора Станислава Дністрянського.

Зійшов з ним у могилу не тільки визначний юрист і заслужений вчений, що сміло може зайняти місце між першими світовими фахівцями, але також заслужений культурний діяч, великий громадянин і незвичайно гарна людина, якої память довго залишиться в памяти всіх, що його знали, що колинебудь стрічалися з ним на ріжноманітному шляхові його невсипущого життя. В особі Дністрянського втратили ми людину, що при інших обставинах могла ще чимало зробити для нашої справи, але й так заслужилася і зробила більше, ніж знає наш загал, наша політична суспільність, зайнята злободневними питаннями нашого тяжкого громадсько-національного життя. Бож тихо, без розголосу йшла його муравлина фахова й громадянська праця, навіяна гарячою любовю й беззастережною відданістю до справи піднесення національної культури на найвище осяжний европейський рівень.

Ця повна посвяти, глибоковідчута праця для свого народу стояла в нього завсіди вище особистих інтересів, для неї пожертвував він іще за т. зв. добрих часів своєю карієрою та особистими вигодами й через неї закінчив своє життя серед тяжких матеріяльних злиднів, хоч, як знаємо, нераз мав нагоду й можливість дорогою компромісу поправити своє положення на службі у чужих. Та він службу для власного народу ставив на першому місці й при кожній нагоді, в теорії й практиці, підкреслював обовязкому конечність усякої людини працювати на своїх позиціях на користь власної суспільности, щоб осягнути ту повноту прав і свободу праці, яку дає власна держава. Через те він ніколи не губився в правничих абстракціях, а навпаки стало поборював доктринерство, вважаючи, в пристосованні до вимогів власної нації, що „право“ не може бути абстрактом, що стоїть понад людиною та суспільністю, а мусить служити суспільности „для всебічного поступу й розвитку суспільного життя на полі політичному, культурному й економічному“ (Мельник). Через те він нераз відкладав на бік визначні фахові студії, щоб для чисто практичних актуальних справ використати своє фахове знання й добру славу фахового вченого в користь власної нації для її охорони й розвитку. Несправедливий для українства стан університетської справи у Львові каже йому як фаховому юристові виступити без огляду на особисті наслідки з знаменною працею „Про права української мови на львівському університеті“ й взяти активну участь особливо на віденському терені, в боротьбі української суспільности, а зокрема університетської молоді, за власний університет. Безуспішність важних культурних заходів приводять його до переконання, що культурні здобутки тяжко осягати самою культурною працею, коли не вживати політичних засобів. Це каже йому взяти активну участь у політиці, хоч його мягка, ніжна, згідлива й товариська вдача не підходила як слід до брутальної політичної боротьби. В 1907-ому році проф. Дністрянський стає послом до австрійського парляменту й бере на себе велику працю боронити прав українського народу, оскільки вони були загарантовані австрійськими законами, перед австрійським форум: університетська справа, охорона й розбудова прав української мови в галицьких урядах, уся акція в справі перепису населення в 1910-ому році, а пізніше, в часі війни, ціла низка важних матеріялів — це домена його особистої діяльности, в яку вложив чимало не тільки фахового знання, але й розуміння національно-державних потреб.

Проф. Дністрянський належав до тих небагатьох фахових учених, що ніколи не відривалися від життя, від потреб хвилі, а тримали руку на живчику народніх змагань. Наукова обєктивність не переходила у нього в гіперкритицизм в оцінці минулого та сучасних потреб нанароду, але й не пускала його на води фантазії та романтичного світогляду на нашу історію та національно-державне відродження. Стара Україна була для нього у звязку зі світовим розвитком богатим джерелом великих цінностей, що ставили нас попереду других, і він не вагається в своїй „Загальній науці права і політики“ ствердити з глибоким переконанням, що 1) Україна дала перша основи державного права для сходу Европи й виставила свою власну правну систему на основах свого звичаєвого права, що мало значний безпосередній вплив на розвиток польського й московського права, 2) що українська київська держава мала характер европейської держави, та 3) що Україна XVII—XVIII-ого віку була **першою національною державою**, організуючи виключно українські елементи до боротьби з ворогами.

Ці питання до останньої хвилини життя стояли в центрі його інтересів і він носився ще недавно з пляном великої праці про українське народне право та хотів дати в нашому берлінському Науковому Інституті публичний виклад з головними висновками своїх студій з цього обсягу. Вірна оцінка минулого й живе відчування сучасних народніх потреб у звязку з фаховим знанням допомогли йому в його післявоєнній праці для будівництва української держави: на бажання уряду Західно-Української Народної Республики складає Дністрянський проект конституції Зах. Укр. Народньої Республики й опісля дає критичний огляд „Статуту для Галичини“. У звязку з тим стоїть і його визначна участь у пропагандивній праці. Зпід його пера вийшла ціла низка цінних інформативних статей і розвідок, розкинених по ріжних чужих і своїх часописах і журналах (напр. в „Украініше Рундшав“), що причинилися чи-

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 5)

ҐМІНД.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.

Спогади зперед 20-ти літ.

З одного боку влада рахувалася з тим, що це не табор полонених ні інтернованих, а — невинних жертв війни, мимохіть виставлених на примарну життєву нужду, супроти котрих годі було застосовувати драконські воєнні накази і заказы; з другого боку була це маса розбурханих, роздратованих, із рейок нормального життя викинених людей, котрих вузький егоїзм обмежений розумінням лише власних, хоч і невибагливих потреб і цілей життя, мало проявляв чуття і розуміння для тих ширших і глибших бажань і цілей народів і держав, за які велася та жорстока війна. Вони добачали і падькали на своє власне горе, маючи небагато пробачливости, що це горе є лиш дрібкою загального горя, як конечної жертви для досягнення кращої майбутности. Тому треба було втиснути таборове життя у примусові форми, повні конечних обмежень, які знов були джерелом і притокою до безнастанних нарікань. Годі, інакше бути не могло. Ті течії, що в глибинах підмулювали настрої виселенецьких мас, були назовні здебільша незамітні і незбагнені, а чинники державної влади і свого власного середовища, яким Провидіння доручило піклуватися тими все невдоволеними і все підзорливо настроєними масами, були нераз у важкому розладі між дійсністю та бажаннями, між твердим обовязком та почуваннями. Та це були — тільки люди. Годі від них вимагати, щоб усі були такими досвідними і зрівноваженими, щоби на тій ховзькій грані — не податися мимохіть, одні в цей бік, де поза обовязком не було почувань, другі в той бік, де потурання самолюбним почуванням і низьким інстинктам мас манило популярністю, але заносило демагогією. Вести ту все хвилюючу і все буцім інертну масу серединою тих крайностей, не було в тому часі і на такому місці легкою річю; тим більш, що не рідкі були тенденційні відхили в той чи в цей бік, а як світ світом, безкритичне і пристрастями настроюване вухо все воліє слухати найсолодших приманних обіцянок, які дають змогу жити серед оманних надій, ніж вдовольнятися справжніми але марненькими здобутками, які дає життя. Не інакше було й там.

Були прояви твердої безсердечности і — дешевенької демагогії. Проте перемагала добра воля керманичів і серед найбільш заплутаних відносин. З другого боку, інертні і самолюбні маси, хоч як роздратовані і пережерті всілякими позаплічними цькуваннями і нашептами, находили в собі все настільки здорового, відпорного інстинкту, що вміли відріжнити кукіль від зерна, хто їм брат, а хто — сват. Той самозбережний інстинкт — фізичний і духовий — був тривкою і постійною прикметою більшости виселенецьких мас у ґміндівському таборі. Перегодя, найшлися в ньому ще й інші виселенці. Найкращі наміри і гадки мусять числитися і годитися з дійсністю, яка їх часто перекреслює. Ґміндівський табор був спершу призначений виключно для галицьких українських виселенців. Та з вибухом війни з Італією, пішло примусове виселювання і на південному кордоні держави. І ті жертви лютої війни треба було десь примістити. Не минулося без них і ґміндівському таборові.

З Італією війна розпочалася 27. травня 1915. року, а вже 30. травня прийшла до табору перша партія зі Ст. Міхелі в силі тисячки людей. „Перегрупування“ водилися не лиш на фронті; було й між таборами. Дня 23. серпня наспіла до Ґмінду перша партія словінців з кількасот душ, а за місяць було в таборі вже до 6.000 полудневих словян з Каринтії, Істрії і Дальматії. Крім цього не переводились тоді більші привози виселенців з Галичини. В одному лише дні 19. серпня привезли дві тисячки виселенців головно з городенського повіту, з худобою і кіньми. Одних житців треба було з табору притьмом викидати, щоби зробити місце для других. Впродовж місяця серпня 1915. року відіслано до дому 5.500 народу до Галичини та на їх місце — як стій — були свіжі мешканці. В дні 13. жовтня 1915. р. був склад табору такий, що містилося в ньому 11.600 наших виселенців та 8.500 полудневих словян; в тому числі які дві тисячки хорватів, а також незначна примішка італійців. А наприкінці того місяця було так, що полудневословянські виселенці перевищували числом наших. Словінців і хорватів, перемішаних трохи з італійцями, їх було тоді в таборі 10.700 душ, а наших тільки 9.900 душ. Та цей виїмковий стан не тривав довше як всього кілька днів; до двох тижнів табор знову заповнився переважною многотою українських виселенців.

Така мішанина не була для табору з добром і сам уряд небавки заходився зліквідувати її. Цеж найбільше безглуздя або навмисне зла воля — у таких моторошніх і виїмкових таборищах спихати разом людей, що й у мирі, серед нормальних обставин не годні з собою згідливо жити. Цеж доливання оливи до вогню. Війна не школа, а іспит життя. Чого який нарід не навчився передтим, у війні не навчиться. Віденському уря-

жало для кращого розуміння наших справ між чужинцями. Ще більше зробили його особисті зносини з цілим рядом відомих і впливових осіб, що високо цінили його за його фахове знання.

Великі заслуги положив Дністрянський як педагог, організатор вищої освіти та опікун молоді. Науку любив цілим своїм єством і зробив для неї дуже багато, як професор львівського університету від 1899-го року, як професор українського університету в Празі та як дійсний член Наукового Товариства імени Шевченка і редактор його фахових правничих видань: „Часописи правничої і економічної" (10 томів за роки 1910/1912) і „Правничої Бібліотеки" (4 томи від 1900/1909). Після упадку Австрії Дністрянський брав живу участь в організації й заснуванні українського університету спершу в Відні, а потім у Празі й був в рр. 1921/1922 деканом правничого факультету, а в р. 1922/1923 ректором Українського Вільного Університету в Празі.

Дністрянський був прегарним педагогом і щирим приятелем-дорадником своїх слухачів та взагалі великим приятелем молоді. В найтяжчі часи, після втрати української державности, заснував він у Відні „Українське Товариство Прихильників Освіти", що поставило собі за мету допомагати морально й матеріяльно студіюючій молоді й справді допомогли цілим сотням нашого студенства покінчити студії закордоном. Коли обставини змінилися і число українців-студентів за границею зменшилося, Дністрянський переніс Товариство до Львова й передав йому все призбиране майно для дальшої праці на рідному ґрунті.

Зокрема треба ще згадати працю покійника як організатора. З його легкої руки повстає у Львові перед війною заслужене „Товариство Українських Правників", що м. ін. під його редакцією видало 6 томів „Правничого Вістника" (1906/1913); він стає теж у Празі на чолі „Правничого Товариства" й веде його аж до останньої хвилини. Правничий зїзд у Празі це також його робота.

70-літній ювилей Митрополита.

Поклик Т-ва ім. св. Андрея до духовників.

На 29. липня ц. р. припадає 70-літній ювилей народин Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея, князя української Церкви. Повне трудів та жертв для добра української Церкви та Народу життя Нашого Дорогого Ювилята зобовязує всіх та передовсім духовенство до вдячности. Момент ювилею є найкращою нагодою, щоби духовенство обєдналося тим тісніше узлами глибокої пошани та щиро-відданої любови зі своїм Пастирем-Ювилятом.

Тому і Надзірна Рада Т-ва ім. св. Андрея звертається з горячим зазивом до священиків Львівської Архиепархії, щоби 28. липня ц. р. в навечерія 70-ліття народин підчас Служби Божої подали вірним важніші дати з життя нашого Високодостойного Ювилята та відправили після Служби Божої того дня Молебен до Найсолодшого Ісуса, а в сам день уродин — 29. липня ц. р. Службу Божу в намірені Нашого Пастиря-Ювилята. Дуже побажаним є те, щоби Всечесніші Отці заохотили при тій нагоді вірних складати датки на шпиталь ім. Митрополита Андрея у Львові та були помічними у переведенні збірки на ту ціль, що її уладить Управа Народньої Лічниці.

Львів, дня 2. липня 1935 р.

НАДЗІРНА РАДА Т-ВА ІМ. СВ. АНДРЕЯ У ЛЬВОВІ.

Голова: **о. Юліян Дзерович;** Члени: **о. Михайло Бобовник в. р., о. Юрій Боднар в. р., о. Микола Винницький в. р., о. д-р Лев Глинка в. р., о. Николай Гошовський в. р., о. Микола Ліщинський в. р., о. Олександер Малиновський в. р., о. Стефан Мохнацький в. р., о. Григорій Микитюк в. р., о. Йосиф Осташевський в. р., о. Йосиф Савицький в. р., о. Василь Сайкевич в. р., о. Іван Щербанюк в. р.**

Виборча ординація до сойму.

НА ПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ ДО ПОЛЬСЬКИХ ЗАКОНОДАТНИХ УСТАНОВ.

Польський сойм і сенат ухвалив на надзвичайній сесії два важні закони, а саме, закон про виборчу ординацію до сойму й закон про виборчу ординацію до сенату. В найближчому часі буде розвязаний сойм і сенат і будуть розписані нові вибори до тих установ. Нові виборчі ординації є побудовані на зовсім нових засадах, передбачують дуже короткі речинці для поодиноких виборчих актів і роблять підготування до виборів і саме переведення виборів далеко труднішими, ніж це було досі. У першу чергу поінформуємо українське громадянство про постанови нової виборчої ординації до сойму, додаючи до дослівного перекладу закону наші пояснення, завваги і практичні вказівки.

РОЗДІЛ І.

Склад сойму. Арт. 1. Сойм складається з 208 послів.

Заввага: На основі дотеперішньої виборчої ординації з 1922. р. вибирано 444 послів.

РОЗДІЛ ІІ.

Право вибирання. — Арт. 2. Право вибирання до сойму має кожний польський горожанин, без ріжниці пола, який перед днем розписання виборів покінчив 24 роки життя.

Заввага: Нова ординація підвищує границю віку виборців, бо досі мали право вибирання ті, що покінчили 21 літ.

Хто не має права вибирати послів? — Арт. 3: (1) Не має права вибирання: а) позбавлений або обмежений у здібности до правних ділань; б) позбавлений батьківських або опікунчих прав; в) видалений на основі вироку дисциплінарного суду з державної або самоуправної служби або позбавлений вироком дисциплінарного суду публичного становища або права виконування звання, а це через 5 літ, рахуючи від правосильности вироку; г) виключений від повнення активної військової служби, служби в резерві або в загальному ополченні; ґ) позбавлений рішенням Державного Трибуналу посольського або сенаторського мандату або уряду міністра, а то через 10 літ ,рахуючи від рішення Трибуналу; д) засуджений судовим, хоч би неправосильним вироком на утрату публичних прав, чи на кару видалення з війська або з воєнної маринарки ,або зі старшинського корпусу; е) засуджений судовим вироком на засадничу кару позбавлення свободи за проступки, поповнені із жадоби зиску або інших низьких мотивів, а то через 5 літ, рахуючи від правосильности вироку; з) той, що утримується з проституції; ж) приміщений судом, у лічничому заведенні, в домі примусової праці, чи в заведенні для непоправних; и) приміщений у заведенні для умово хорих. — (2). Втрата права вибирання, невирішена судовим вироком, тріває аж до часу, коли щезне причина, яка її викликала, хіба що постанови попереднього уступу вирішують щось іншого.

РОЗДІЛ ІІІ.

Право бути вибраним на посла. — Арт. 4: Право бути вибраним на посла на цілому просторі держави має кожний польський горожанин, який має право вибирання, а перед днем розписання виборів покінчив 30 літ життя. — Арт. 5: Не мають права бути вибраними на послів у виборчих округах, на просторі яких повнять службу: а) воєводи та підчинені їм урядники; б) прокуратори загальних судів за винятком прокураторів Найвищого Суду; в) куратори шкільних округ та підчинені їм начальники виділів, візитатори і шкільні інспектори; г) директори скарбових палат та підчинені їм урядники; ґ) старшини і рядовики державної поліції за винятком тих, що повнять службу в центральних установах.

дові могли, щоправда, бути байдужі всі колотнечі, чвари і бучі, які полудневo-словянські виселенці — через їх нагальну задиркуватість і запальність темпераментів — безнастанно зводили з нашими людьми. Згідно з етикою сили, на присмирення таких веремiїв — достаточні штики і приклади, а якщо треба, то й кулі. Але урядові не міг бути байдужим вплив полудневих словян на настрої галицьких, зокрема українських виселенців. Південно-словянські діти жагучого півдня і гордих балканських гір, виховані на легендарних переданнях про своїх величних лицарів і витязів у віковій боротьбі за волю з бісурменськими гнобителями, не мали тієї покірливої і смирної вдачі, що наші, у ярмі виховані і до ярма привчені виселенці. Не хотіли терпіти. А хоч терпіли, бо мусіли, то — кричали. Кричали голосно і грізно, що їх чули у — Відні. І ставляли домагання, яких уряд сповнити не міг, але з ними числився. І юртували; підмовляли наших людей — іти їх слідом. Крім цього, всі були бурліями і бешкетниками. І всі, — з виїмком хорватів — палкими москвофілами, байдуже, що їх москвофільство не мало ніякого свідомого підкладу, а було простою протисербською опозицією. Але настрої, які вони на цьому підкладі ширили, не були для нашого народу з добром. Їхнє москвофільство не тільки не заперечувало, а скріплювало свідомість власної національности образом якоїсь далекої, їм чужої і незнаної могучої та ніби приязної Москви. Тимчасом москвофільство є чейже запереченням і зрадою власної народности! Помішання і переплутання тих діяметрально розбіжних ідеольогій і прищіплювання їх роздратованим і невдоволеним масам, не було тоді для віденського уряду річчю байдужною. Тому всякі спроби приміщення полудневих словян разом з нашими у гміндівському таборі, були перехідні. До речі, противилось цьому гостре, мокляве підсоння, до якого вони не привикли і якого не переносили, та якому закидали, що лиш через те вередливе підсоння так лячно вимирала їх дітвора, хоч на ділі та дітвора була мізерна, виснажена, безсила і перед кожною пошестю клалася без спротиву покосами, до чого теж чимало причинювалася їх велика нехлюйність (куди їм до охайности нашого народу!). Все те витворювало в таборі таку нестерпну і запальну атмосферу з невгаваючими нагальними вибухами, що уряд призадумувався більш над наслідками, як над причинами такого недоладного співжиття. Від них будинок таборової управи був у безнастанній облозі; за ніякі обмеження чути не хотіли.

У звязку зі скаргами міста і повіту, що виселенці рійно і одинцем сновигають по всіх усюдах, добро стягають, жебрають, перепродують, перекуплюють, пють, бешкетують, — намісництво загострило обмеження вільного виходу з табору; варта на брамі могла перепускати тільки за окремими, щоденно інспекторами видаваними перепустками. Таких денних перепусток видавано спершу виїмково, згодом в міру потреби; на підставі наказу намісництва устійнено максимальне денне число перепусток — для полудневo-словянських виселенців по 40, для наших по 24 на кожну секцію, хоч наші чисельно багато перевищали. Таку нерівність пояснювано тим, що вони мали велику силу дітвори і через неї все мали якісь більші справи у місті, як наші. Та коли наші з цього приводу не піднімали ніякого крику, вони все ще робили безнастанні бучі. Велику авантюру счинили вечором 8. жовтня, таку, що проти них мусіла виступити жандармерія з крісами. Річ ішла за ті перепустки.

(Далі буде.)

РОЗДІЛ IV.

Виборчі округи. — Арт. 6. (1): Простір держави ділиться на 104 виборчі округи; список виборчих округ міститься в залучнику до цього закону. — 2) Межі повітів і комісаріятів поліції означають правний стан, що істнує в дні розписання виборів.

У кожній виборчій окрузі вибирається двох послів. — Арт. 7. На кожну виборчу округу припадає два посольські мандати.

Обводи голосування. — Арт. 8): (1) Кожний повіт, що входить у склад виборчої округи, ділиться на обводи голосування, які можуть мати найвище 3.000 мешканців; (2) Обвід голосування не може складатися з частин ріжних волостей; (3) Поділу повітів на обводи голосування доконують чинники загальної адміністрації; (4) Цей поділ може підпасти ревізії у речинцях, визначених міністром внутрішніх справ.

РОЗДІЛ V.

Розписання виборів. — Арт. 9): (1) Вибори до сойму розписує Президент Річипосполитої, визначуючи одночасно день голосування; (2) Голосування мається відбути в неділю, не вчасніше як 54-го а не пізніше як 60-го дня, рахуючи від розписання виборів. — Арт. 10) Розписання виборів до сойму має бути оповіщене у Вістнику Законів разом із виборчим календариком, в якому мається означити дні, в яких минають речинці, передбачені в ординації.

РОЗДІЛ VI.

Списки виборців. — Арт. 11): (1) Списки виборців до сойму окремо для кожного обводу голосування, виготовляє війт волости в трьох примірниках за час 20 днів від розписання виборів; (2) Кожного горожанина, що має право вибирання до сойму втягається до списку виборців в обводі, в якому він мешкав перед розписанням виборів.

РОЗДІЛ VII.

Хто перепроваджує вибори? — Арт. 12: До переведення виборів покликується: а) генерального виборчого комісаря; б) окружні виборчі комісії; в) обводові виборчі комісії.

Генеральний виборчий комісар. — Арт. 13: Генерального виборчого комісаря і його заступника покликує Президент Річипосполитої не пізніше, як слідуючого дня по розписанні виборів до сойму зпоміж суддів або осіб, які мають вимоги потрібні до обняття судейського становища.

Склад окружних виборчих комісій. — Арт. 14: (1) Окружна виборча комісія складається: а) з предсідника, покликаного ґенеральним виборчим комісарем споміж суддів, виконуючих свій уряд у виборчій окрузі, на внесок предсідника того апеляційного суду, в якого окрузі міститься осідок комісії; б) з чотирьох членів, покликаних воєвідським виділом того воєвідства, в якому комісія має свій осідок. (2) Предсідника і членів окружної комісії покликується не пізніше як 10-го дня по розписанні виборів.

Заввага. Українці мусять домагатися, щоби половина членів комісії була української народности. У тій цілі Повітові Народні Комітети місця осідку виборчої комісії мають негайно прислати Краєвій Народній Канцелярії список двох українських кандидатів на членів комісії.

Склад обводових виборчих комісій. — Арт. 15: (1) Обводові виборчі комісії складаються: а) з предсідника, якого покликує предсідник окружної виборчої комісії; б) з чотирьох членів, з яких половину покликує адміністраційна влада, а половину зверхник громади себто бурмістр міста. (2) Предсідників обводових комісій покликується не пізніше як 17-го дня, а членів обводових комісій не пізніше як 20-го дня по розписанні виборів до сойму. (3) На випадок непокликання в приписаному речинці членів обводових комісій, предсідник тих комісій доповнює їх склад членами, яких сам покликує. Мандат тих членів вигасає з хвилиною, коли предсідник одержить повідомлення про покликання членів комісії в спосіб передбачений у цьому артикулі.

Заввага. Повітові Народні Комітети мають обовязок предложити повітовому старості список кандидатів на членів усіх обводових комісій на просторі їхнього повіту і висунути домагання іменувати їх членами.

Хто може бути предсідником або членом виборчих комісій? — Арт. 16: (1) Предсідником або членом виборчої комісії може бути тільки виборець до сойму, що володіє польською мовою в слові і письмі; (2) Виборець, вписаний на листу кандидатів на послів тратить право бути предсідником або членом виборчої комісії.

Коли вигасають мандати предсідника і членів виборчої комісії? — Арт. 17. Мандат генерального виборчого комісаря вигасає на основі закону в дні розписання виборів до слідуючого сойму, а мандати предсідників і членів виборчих комісій — з хвилиною покінчення виборчих ділань, доручених тим комісіям.

Іменування і права заступників. — Арт. 18: (1) Одночасно з предсідниками і членами виборчих комісій покликується в такий самий спосіб і в тому самому числі — їх заступників: (2) Заступникам прислуговує право присутности на засіданнях відповідних комісій; у голосуванні беруть участь заступники тільки тоді, коли є неприявною особа, яку заступають.

Ухвали і протоколи виборчих комісій. — Арт. 19: (1) До важности ухвал виборчих комісій є конечною присутність предсідника та щонайменше половини членів; (2) Ухвали западають більшістю голосів, предсідник голосує також, як інші члени, а на випадок рівности голосів рішає голос предсідника. — Арт. 20: (1) Один із членів комісії веде протокол; (2) Протоколи підписують предсідник та члени комісії, присутні на засіданні.

Завдання ґенерального виборчого комісаря і предсідника окружної комісії. — Арт. 21: (1) Нагляд над діяльністю окружних виборчих комісій і їх предсідників виконує ґенеральний виборчий комісар, а над діяльністю обводових виборчих комісій — предсідник окружної виборчої комісії. — (2) Нагляд дає право жадати вияснень, ухилювати суперечні з законом ухвали комісій або рішення предсідників та ухилювати або вимагати усунення помічених ухилів. — (3) Зарядження, що випливають з нагляду, не підлягають запізванню окремо від протесту проти виборів.

Роля виборчого комісаря. — Арт. 22: (1) У кожній виборчій окрузі установляється виборчого комісаря, якого покликує міністер внутрішніх справ не пізніше, як 10-го дня по розписанні виборів до сойму. — (2) Виборчий комісар має право переглядати акти окружної виборчої комісії та обводових комісій і має право бути приявним на засіданнях тих комісій. — (3) Окружна виборча комісія має обовязок подавати на письмі свої ухвали до відома виборчого комісаря протягом 48 годин. — (4) Виборчий комісар може кожну ухвалу окружної комісії предложити ґенеральному виборчому комісареві для видання зарядження, що випливає з права нагляду.

Заввага: З представлених постанов слідує, що виборчий комісар і ґенеральний виборчий комісар мають диктаторську владу у всіх виборчих справах.

(Продовження буде.)

Володимир Целевич.

З природи й техніки.

ЧИ МОЖНА ПИТИ ПО ОВОЧАХ ВОДУ?

Майже кожного року подибуємо літньою порою вістки у часописах про те, що діти, а то й дорослі вмирають, наївшись багато вишень або й веприног (аґресту), а то й сирих огірків (мізерії) та попивши те все водою. Тому лікарі почали в останніх часах досліджувати основно усі ці захорування, що виявились після зїдження овочів із водою. Коли в деяких випадках таких захорувань не було найменшого звязку між захоруванням і випитою водою, то всежтаки в більшості випадків випита вода викликувала тяжке занедужання.

Який перебіг має таке занедужання? Отже кілька годин після зїдження овочів із водою виступають сильні болі черева та блювання. Внаслідок збільшеної кількости газів черево здувається, а видалювання калу зовсім припиняється. Як пояснити собі цей перебіг недуги? Одні припускають, що внаслідок зїдження великої кількости овочів з водою жолудок занадто розтягається та вкінці перестає ділати. Інші переконані, що зїджені овочі сильно пучнявіють в жолудку і затискають дверник жолудка. Тому жолудок може тоді випорожнитись тільки до гори і наступає блювання. Зате завелике розтягнення жолудка викликує відтак припинення його діяльности.

Одначе найновіші досліди пояснюють нам перебіг цілої недуги інакше. Отже місцем недуги не є жолудок, а тільки тонка кишка. Знаємо, що її долішня частина замешкана густо бактеріями. Ці бактерії викликують прямо неймовірно сильну ферментацію овочевих углеводанів, витворюється нежданo дуже багато газів, які розтягають за сильно тонку кишку так, що вона припиняє свою діяльність. Як бачимо, описане явище є ідентичне (в наслідках) з механічним замкненням кишки.

Якуж ролю відіграє при цій недузі вода? Отже вода розпускає соки, потрібні до травлення і таким робом зменшує ділання соків на бактерії, які без перепон можуть тепер зі збільшеною силою викликувати ферментацію цукрів та пептин, що находяться в овочах. Крім цього вода прискорює тільки транспорт їжі з переповненого жолудка до тонкої кишки.

З цього всього висновок, що після овочів не слід пити води, хочби навіть у деяких людей вода виявилася нешкідливою.

СКІЛЬКИ ЕНЕРГІЇ ЗУЖИВАЄ ПАНІ ДОМУ?

В Америці досліднли недавно докладно, скільки енергії зуживає пані дому підчас своїх звичайних домових занять. Зуживання енергії міряли кількістю зужитого підчас даної праці кисня, який необхідний при віддиханні. При тім кількість зужитого кисня перераховували на кальорії у відношенні: 1 літр зужитого кисня рівновартний 4,3 кальорії. Досліджували жінок між 19 і 33 роком життя.

Отже обирання картофель (сидячи) вимагало 43 кальорій, стоячи 50 кальорій, прання руками 191 кальорій, викручування білля 138, полокання білля 161, вішання білля 184, прасування обрусів 82, замісити тісто на пляцок 55, на хліб 133 кальорій.

ЛЮДИНА БАЧИТЬ УЛЬТРАФІОЛЕТНЕ СВІТЛО!

У школі вчили нас, що наше око бачить тільки частину електромагнетних хвиль, а саме ті, яких довжина рівна менше-більш від 7700 онгштремів (червоне світло) до 3900 онгштремів (фіолетне світло). Ще коротших хвиль, себто ультрафіолетних променів ми, згідно з тодішним станом науки, не могли бачити.

Одначе найновіші досліди виявили, що людина може бачити ще й ультрафіолетні промені, які відповідають електромагнетній хвилі довжини 3100 онгштремів. Вправді слід згадати тут про мале обмеження: тільки в молодечім віці можемо бачити це ультрафіолетне світло, бо в старшім віці наша очна сочівка занадто абсорбує (вглитає) ці ультрафіолетні промені і вони зовсім не доходять тоді до сітчанки нашого ока.

Щоби бачити в цім ультрафіолетнім світлі гострі образи, слід вживати окулярів для короткозорих (вгнутих), зроблених з кварцу, яких спроможність розсівання рівна — 10 діоптріям. Це ультрафіолетне світло викликує в нашім оці враження фіолетної краски, якщо натуга ультрафіолетного світла велика, або синявосірої

краски, якщо натуга його невелика. Як відомо, ці ріжниці оптичних вражінь викликані таким робом, що при великих натугах світла бачимо чопиками сітчанки, при малих натугах паличками.

ЗВІДКИ БЕРУТЬСЯ НАСІКОМІ В НАШИХ ДОМАХ?

Ентомольоги знають уже віддавна, що в гніздах птахів та деяких малих ссавців (мишей, вивірок, лиликів) дуже радо перебувають деякі роди комах. До них належать м. і. найбільш докучливі галапаси людини себто блощиці та найбільші шкідники вовни себто молі. Отже блощиці живляться в пташиних гніздах кровю птахів, а гусениці молів нищать піря, вовну, волосіння, що находяться в гнізді як вистілка. А тому, що такі самі життеві умовини згадані галапаси мають і в людських хатах (людську кров, вовняні одяги, футра, килими), то не слід дивуватися, якщо ці галапаси мандрують при догідних обставинах з пташиних гнізд до людських хат. Чейже для них це тільки зміна мешкання: з лона природи до спальні! Ця мандрівка тим більш імовірна, чим ближче наших хат положені „природні" оселі насікомих. З усіх птахів найбільше зжився з чоловіком воробець. Він незвичайно спритний у вишукуванні найріжніших шпар на наших хатах під свої гнізда. Отже найновіші досліди виказали, що в його гніздах прегарно вилягаються блощиці. У гніздах воробців знайшли при цій нагоді сотки личинок ріжних молів. Отже очевидно, що з приходом зими ці насікомі воліють перепровадитись до наших комнат, де мають такі самі життеві умовини, що й у гніздах воробців.

ЯК ВИПАЛАБ ТАКА СТАТИСТИКА У НАС?

В Німеччині перевели докладну статистику плекання зубів. Отже статистика по школах виявила, що сьогодні приблизно 5 міліонів німецьких дітей не має своєї власної щіточки до зубів. Квестіонарі розіслані родинам дали слідуючий вислід: зпоміж дорослих та дітей понад 4 роки життя тільки 41.6 відсотків має власну щіточку до зубів, 9,6 відсотків уживає „фамілійної" щіточки, а 48.8 відсотків не має взагалі щіточки.

Одначе посідання щіточки до зубів не вказує ще на те, що дана особа чистить нею правильно зуби. Отже дані статистики в цім випадку кажуть, що тільки 26 відсотків німецького населення плекає правильно зуби, хоч аж 41.6 відсотків має щіточки! Іншими словами: 26 міліонів німців має щіточки до зубів, але тільки 17 міліонів їх уживає; зате 30 міліонів німців не має зовсім власної щіточки.

Дальше статистика виявила, що тих німців, які не плекають зубів, можна найти в усіх верствах суспільности. 7,9 відсотків заявило, що не плекають зубів тому, що плекання зубів за дороге. Цікаво, що пасти до зубів вживає 67 відсотків плекаючих зуби, порошку 3,6 відсотків, соли 8,1 відсотків, крейди 3,1 відсотків, води до уст 1,1 відс., мила 3 відс., попелу 0.3 відс., ніяких засобів не вживає при чищенні зубів 3,2 відс.

СВІТИЛЬНИЙ ҐАЗ У ФЛЯШКАХ.

У деяких місцевостях Данії та Голяндії достарчають ґазівні світильного ґазу для хатнього вжитку не при помочі підземних руропроводів, як це діється у більшості випадків, але розвозять до домів у щільних фляшках під дещо вищим тиском від атмосферичного. При брамах камениць находяться залізні шафки з 2 вимінними фляшками, які получені є з хатньою інсталяцією. Цей спосіб постачання ґазу виявляється деколи значно дешевшим від закладання підземних рур.

СТУДНІ У СТАРИННІМ ЄГИПТІ.

Переведені останніми часами американськими музеями досліди в Єгипті виказали, що вже перед 4000 років уміли в Єгипті будувати студні в мягкім ґрунті при помочі деревляних та камінних кесонів, себто скринь, обернених горі дном. У гробівці одного з египетських королів найшли студню глибоку на 20 метрів. Щоб її викопати, треба було вибрати на 7 метрів грубу верству землі та піску, а відтак поклади вапняків.

А. Л.

Совітсько-японське рибацьке непорозуміння.

ТОКІО, ПАТ. Аґенція Ренґо повідомляє: Совітський уряд просив у лютім ц. р. японський уряд, щоб погодився визначити нові терени для риболовства здовж берегів Камчатки. Японський уряд відкинув цю просьбу, бо рішив ці терени сам експлуатувати. Ця відмова довела до того, що совітський уряд не дав пашпортів ні віз японським знавцям риболовства, які хотіли їхати на Камчатку і провірити умовини праці японських рибалок. Здогадуються, що Совіти хочуть в цей спосіб вплинути на хід совітсько-японських переговорів, які саме відбуваються у Москві. Японське міністерство хліборобства відкликалося до міністра закордонних справ, який звернувся у цій справі з інтервенцією до японського уряду.

—o—

Труднощі італійсько-абісинської комісії.

ЛЬОНДОН, 9. 7. ПАТ. Ройтер повідомляє з Шевенінґен: Труднощі, які виявилися в часі праць італійсько-абісинської комісії, є дуже поважні. Не виключене, що комісія перерве свої наради.

Боротьба з надпродукцією.

ШІКАҐО, ПАТ. Орґанізаційна конференція, що радить у Шікаґо й яка має на меті створити третю політичну партію, крім істнуючих републиканської і демократичної партії, як засадничу точку програми нової партії поставила боротьбу з надпродукцією.

—o—

Розбили китайських бандитів.

ПЕКІН, ПАТ. Китайські війська і поліція і вигнали за великий китайський мур ґрупу китайських бандитів, які зібрали свої сили в віддалі 20 миль на північний захід від Пекіну.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Недалеко Льорієн (Франція) зударилися два кораблі. Ірляндський корабель „Мервин" поважно ушкоджений, залога покинула корабель, який поволі затонув. На місце випадку приїхало кілька кораблів.

— Корабель „Прінцеса Марія" виїхав учора вечір з Неаполю до Східної Африки та забрав 70 старшин, 1100 вояків і воєнні матеріяли.

— В Ню Йорку померла в 57 р. життя відома філянтропка пані Вандербільт, яка розвелася зі своїм чоловіком у Парижі. Її син Віліям згинув у самоходовій катастрофі.

— Тому, що Єгипті знесли клявзулю золота від суботи беруть оплати за переїзд суезького каналу у фунтах штерлінґів, а не в золотих франках, як досі.

— Які тепер політичні настрої панують у Греції може свідчити факт, що на останнім засіданні національних зборів міністер публичного здоровля заявився рішуче проти монархії, знову ж міністер хліборобства за монархією. Заява цього останнього викликала бурю оплесків на посольських лавках.

— Еспанський премієр Леру промовляв на зборах 50.000 людей. Збори відбулися в цім самім місці, де мин. неділі промовляв провідник народньої партії Хіль Роблес. В промові прем. Леру сказав, що кари смерти на учасниках жовтневого повстання не виконають.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

Помпеї.

Вже по дорозі до Помпеїв, водючи жалібними очима по тих низьких та сірих, із рівною або банястою крівлею домах, по тих, мов грізно ненаситна потвора, звалах лави, що у 1930. році зупинилася ось тут серед хат, відчуваєте в душі якусь понуру непевність цієї землі, якесь заховане в її нідрах лукавство.

Буйна, пишна, яспістю наповна зелень, ті сади, в яких безнастанно цвітуть і достигають цитрини та помаранчі, що й сонце визивають, те море, що пружиться і білими кучерами по березі розсипається, те небо, що блакитною ширяною щасливо і ліниво висить над вами, — все те якесь принадливо лукаве, загадкове, таємне.

З теперішнього міста Помпеїв візником вузькими та рівними вулицями, поміж звичайними, нічим незамітними невеличкими домами, поміж цитриновими садами, ви ідете до старовинного міста Помпеїв. За пятнацять хвилин дороги перед вами виринають сірі, сонцем розпалені і вибілені руїни. В грудях непоскійно-нудно стає глядіти на них. Нічим це місто не схоже на пожарище: сумніше воно. Його сірина і мовчазність має в собі щось трагічного.

Візник, обїхавши дещо те місто, приводить вас перед „Віллю Містерій". Недавно вона відкопана. В середині багато кімнат усякої величини, тихі подвіря, соняшна тераса. Всі стіни кімнат багато прибрані декораціями — фрески, їх спеціяльною темперою, стуками. В одній широкій та просторій кімнаті майже в цілості заховалися мальовила: історія якогось містерійного обряду. На вас глядять цитайно, але сміло, а то й зарозуміло живі очі молодця. Виринає постать нагої жінки, яка закидує на себе легенький серпанок, що під напором вітру напружився ґраціозним луком. Інша жіноча постать, з якої непомітно хоче сховнутися тувіка, припала до колін помпеянської матрони, ридаючи. Всі сцени зберігають пристойність, нема в них розпусдадости форм ні змісту. З усіх відкопків — досі відкопали четвертину міста — це найкращі і найкраще збережені мальовила. Є тут у цій віллі й оліярня. У великих глиняних амфорах замісць оливи застигла вульканічна маса.

Звідсіля, вернувшися дещо назад, входите в середину міста. Вулиці не широкі, але й не вузькі. Всі перетинаються рівнолінійно, наче у сучасних модерних містах. Деякі, головні, як вулиця Багацтва, вулиця Могил, широкі, довгі. Всі виложені нерівними широкими з вульканічної маси плитами, по етруському. Є й вигідні тротуари. А щоб переходячи вулицею з тротуару на тротуар не зступати зі ступіня і не входити на противлежний ступінь, — вигідні помпеяни поклали на вулиці дві плити висоти тротуару, по яких вигідно проходите на другий бік вулиці, а між якими вигідно проїзджають колеса возів. Раз-у-раз натрапляєте на фонтани для вжитку громади. Мешкальні доми, здебільша двоповерхні, не мають ніякого вікна в зовнішній стіні. Всі віллі, себто мешкальні доми, мають лише один гол. вхід, інколи в багатшій, більшій палаті є ще один задній вхід з городу. Крамниці і готелі мали широке вікно тут-же при дверях, навіть отвір злучений з дверима. Крізь те вікно продавали, чи, в готелях, вмовлялися за мешкання.

Оглядаєте важніші доми, які вам більше припадають до вподоби. Входите до середини. Те місце, на якому ви станули за порогом дверей, це протірон. Перед вами, трішки вглиб, атріо, по середині якого імплювій, де стікала дощівка. Праворуч, інколи вглибині інколи тут-же, в атріо, престіл-жертівник. Дальше за атріо, переділене кількома колюмнами, перестілій, по середині якого є басейн. У тому атріо і перістілії, які простокутно охоплені дорійськими колюмнами, є ще водограї, всяка різьба, пальми, квіти, ну й, розуміється, неба до схочу. Мешкальні кімнати йдуть довкола тих по нашому сказати, городців. Від входу в самій глибині перед вами це таблінум, себто місце, де приймали гостей, клієнтів. Праворуч трікліній. — Їдальня. Усі кімнати багато декоровані суками, фресками та темперою. Деякі декорації, чисто архітектурного сюжету, такі вам знані, наче виконані за часів ренесансу, мов бачите на фресках Філіппіна, Ліппі, чи Ґірляндая.

Пребагато прикрашена мальовилами Вілля Веттіїв. Усюди препишної роботи мозаїка. Деякі мозаїкові долівки мають сліди землетрусу — потріскані. В городцях є тут маленькі аморики, що брязкотіли водою, є багато білого мармору що вилискує на сонці.

Заходите ще в одну, другу, десяту віллю. Усі загально, будовані однаково, похожі й розкладом до себе. Всюди з мурів виринають рури, якими проходила вода. Широко й вигідно розбудована лазня — терми — Стабія. Посередині вперед ширoчение атріо, замкнене дорійськими колюмнами. Є в цій лазні одна кімната, прикрашують її багаті стуки, чи пак колись вкрашали, бо лиш де-де ще добре тримаються; в одному кінці широченна, прямокутна, мармурова ванна, до якої веде широкий мармуровий ступінь. А в другому кінці тієї кімнати брязкотів водограй. Є й жіночий відділ у лазні — осібні келії.

Ще вашу увагу зверне широка Вулиця Могил, помпеянський цвинтар. Захопить вас простора, колюмнами окрилена базиліка. Кинете оком на форум, себто головний майдан, на який, багатими архітектурою, стуками, гордо гляділи фасади святині, базиліки; форум, на якому, як взагалі в давніх римлян, кипіло все суспільне життя: тут рішалися громадські і політичні справи.

З усмішкою, підморгуючи, підходите до якого-будь сторожа: адже тут є й такі памятки мистецтва, яких прилюдно не показують. Паням, які є з вами, надзвичайно ввічливо кажуть: „Хвилиночку пождіть", а мужчиму кличе сторож за собою. І показує вам. Одно, друге, третє. В одній віллі, в другому домі. І ви, оглянувши, переконуєтеся, що під сонцем нічого нового нема, і що всі ті, які з приводу помпеянських „містерій" роблять гімір, або справжні наївники, або вважають, що облуда їм до лиця.

(Кінець буде.)

Зміни на становищах амбасадорів.

Після повороту президента ПКО д-ра Ґрубера з Америки кружляють поголоски, що вже незадовго обійме становище польського амбасадора у Вашинґтоні. Теперішній амбасадор Патек перейде на емеритуру. Кружляють теж поголоски, що президентом ПКО по Ґруберові буде теперішній маршал сойму Світальський. Становище амбасадора у Парижі обійме президент Банку Господарства Краєвого ген. Ґурецький, а не віцеміністер закордонних справ Шембек.

НОВИНКИ

— **Свято на Маківці.** Подаємо до відома українського громадянства, що Свято на Маківці цього року відбудеться в неділю, 4. серпня. Ближчі інформації подамо пізніше. — За виділ філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Сколім: **о. М. Мосора** голова, **Вол. Бичкович** секретар.

— **Ще про кооперативну фірму „Альфа".** У звязку з нашою новинкою з ч. 175 „Діла" з 5. ц. м. дістаємо спростування, що 1) „Альфа" є кооперативою, яка має більшу скількість членів, отже є правною особою, а тому п. Герман Ляндес ані ніяка інша фізична особа не може бути власником тієї фірми, 2) фірма „Альфа" ніколи не продавала ані не продає молочарських машин і приладів ані за гроші, ані за молочарські продукти, бо взагалі не торгує молочарськими машинами ні посудами і т. п., лише скуповує і продає молочні продукти, 3) тому нікого не втягнула в процеси ані екзекуції з титулу продажі молочарських машин чи з якої іншої причини. Герман Ляндес є одним з членів кооперативи „Альфа", який веде своє власне підприємство продажі рільничих і молочарських машин, без звязку з кооперативою „Альфа".

— **В память академика Станислава Дністрянського та проф. Василя Біднова.** Дня 17. м. м. улаштував Український Науковий Інститут у Берліні Жалібну Академію памяти померших професорів Українського Університету в Празі та видатних громадських діячів Василя Біднова й академика Станислава Дністрянського. На програму Академії склалися вступне слово директора інституту проф. Івана Мірчука та реферати доц. д-ра Крупницького, д-ра Антоновича, проф. д-ра Кузелі та доц. інж. Диміньского. На Академії була численно заступлена берлінська українська кольонія.

— **Трагедія вчителя.** На залізничій стації в Скаржиску пов. Радом у ждальні II. кляси застрілився на очах жінки і дітей учитель Сидір Бохняк із Дилева тогож повіту. Ближчі подробиці цієї трагедії покищо невідомі.

— **Нещасливий випадок на військових вправах.** Підчас вправ ручними гранатами ранило тяжко пор. Ґрудзінського з 10. волинського полку кінних стрільців. Крім того відломки гранати ранили 10 вояків, між ними 3 підстаршин. На місце приїхала комісія, щоби розслідити причини передчасного вибуху гранати.

ПОЛІТИЧНИЙ ФЕЙЛЕТОН.

„Най кожний, хто сюди входить, залишить надію".

Є дуже стара правда: зле діється з правдою у світі!.. На широкій міжнародній арені клясичною ілюстрацією цього твердження є Ліга Націй.

Справи, які перевести в життя рішила Ліга, як ціль свого істнування, є високо благородні і тому спершу здавалося, що палата Ліги Націй буде тим осередком, де правда, піднесена на відповідний високий педестал, буде панувати над кривдою народів і що авторитетний голос її — голос репрезентуючий зєднану щиру й тверду волю великих і малих держав — буде голосом ідеального арбітра. Здавалося, що присуди того арбітра будуть обовязкові бодай для тих держав, які є членами Ліги Націй.

Але хутко виявилося, що хоч і всі держави — члени Ліги — прагнуть перемоги добра над злом, правди над кривдою, та, на жаль, не всі однаково інтерпретують поняття про добро і зло. Мимохіть пригадується старий анекдот: Якийсь місіонар після довшої праці в Африці, серед диких муринів, захотів пересвідчитися, чи праця його дає позитивні наслідки. Вибравши собі інтелігентнішого мурина зпосеред своєї дикої пастви, звернувся місіонар до нього з такою промовою:

— Ось уже довший час, як я вчу вас, що таке добро і що таке зло. Хотів би я знати, чи всі ви мене добре розумієте і чи вмієте відріжнити добро від зла. Отже дай мені два приклади: один вчинку доброго, а другий злого.

Довго думав син диких пекучих пісків і нарешті відповів:

— Коли сусід мій зїсть мою жінку — це буде злий вчинок.

Утішений місіонар сквапливо питає знову:

— Ну, а приклад доброго вчинку?

— Коли я зїм жінку сусіда, — була відповідь.

Чиж не так, як той анекдотичний дикун, уявляють собі добро і зло деякі держави — члени й нечлени Ліги Націй?

А вже не інакше, як глумом над правдою, можна назвати те історичне засідання Ліги Націй, на якому головував „товариш" Літвінов.

Уявім собі на хвилину таку картину: хатні звірята зібралися нарадитися над долею нещасних ягнят. Можемо все припустити, але щоб на нараді цій головував ...вовк — цього, вибачте, уявити собі не можемо!

Чи це не найкращий, хоч який гіркий, анекдот: на нараді Ліги Націй у справі Нансенівського Комітету, себто у справі жертв большевицького терору, головував один з катів тих жертв...

Після цього над брамою палати Ліги Націй можна з чистою совістю помістити надпис з „Божеської Комедії" Данте:

„Хай кожний, хто сюди входить, залишить надію!"

О. В—івський.

Вел. Британія не хоче боронити Абісинії.

ЛЬОНДОН, 9.7. ПАТ. „Дейлі Геральд" навязуючи до розмови британського амбасадора в Парижі Клерка з Лявалем підкреслює, що це була третя візита Клерка в Лаваля за останніх 5 днів. На думку щоденника британський дипльомат знову хотів переконати французького премієра про конечність спільного фронту обох держав у Женеві в справі Абісинії, але як і перше, не мав успіху.

Франція рішуче відмовилась від спільної французько-британської акції проти Італії в Женеві. Інші щоденники пишуть подібно про цю візиту. Назагал з голосів англійської преси не видко, щоби становище Франції змінилось у користь В. Британії. Теж відмова Америки щодо Абісинії викликала в Льондоні велике вражіння і в публичній опінії чимраз виразніше поширюється тенденція, взагалі не встрявати в абісинські справи та залишити Абісинію її долі. Таке становище займає тепер „Морнінґ Пост", „Дейлі Мейль"; „Таймс" і „Дейлі Телеграф", все ще обстоюють думку, що слід рятувати престіж Ліги Націй, не роблять уже нині цього з таким переконанням і передбачують, що без співпраці Франції у тім напрямі, В. Британія матиме розвязані і свобідні руки.

В середу відбудеться нарада, на якій конкретніше як досі окреслять британську політику у справі італійсько-абісинського спору.

—o—

— **Самогубства поліцистів.** В Новому Місті равського повіту вистрілом з револьвера відобрав собі життя командант поліційної станиці Клеменс Ліпінський. Подібною смертю згинув Ігнат Пасьок, командант постерунку в Ґоржицах біля Рибника. Причиною самогубства в обох випадках був нервовий розстрій.

— **Львівська хроніка.** Арештовано М. Премінґера, що вів при вул. Леґіонів торговлю одягових матеріялів і допустився на шкоду бельської фабрики сукна Я. Рапапорта зловживань на 10 тисяч зол. — В жидівськім Академічнім Домі при вул. Тереси застрілився 25-літній студент хемії М. Арбайт, родом зі Самбора, з причини нужди. — У трамваєвому возі на лінії ч. 2 вкрадено д-рові Ад. Ербові з кишені портфель з готівкою 970 зол.

— **Краєва хроніка.** В селі Річці під Косовом підчас суперечки Юрко Медведчук застрілив свою жінку, після чого відобрав собі життя. В Надвірній невідомі напасники вбили купця З. Енґельберґа. — Купцеві Із. Брендлеві з Роздолу вкрадено з пасовиська 12 коней. — З церкви в Ілинцях пов. Станиславів украли 2 золоті чаші і 200 зол. готівкою. — В Новосілках пов. Перемишль убило дерево 24-літнього робітника Андрія Ходачка, занятого при будові дороги. — Румунська влада видала в руки поліції у Снятині Чеслава Вайду, скарбового екзекутора із Сохачева, що допустившись грошевих зловживань, утік був до Румунії.

— **Напад на касієрку.** На касієрку промислової фірми Райхман і Ска в Лодзі, Гелену Шайн напало в часі, коли висідала з таксівки перед брамою фабрики, трьох опришків і вирвали їй течку з готівкою 2.400 зол., призначеною на виплату пенсії робітникам. На крик ограбленої кинулися за грабіжниками фабричні сторожі, але їм удалося втекти. Одного з них ранено.

— **З Польщі.** Гаєвий лісів Добромиль на Виленщині, Тшецяк застрілив одного селянина а двох тяжко ранив за те, що пасли коні в лісі. — Наслідком хмаролому в південній части тарнівського повіту вода знищила державну дорогу між Туховом і Селисками, повітову дорогу Ценжковіце-Телесніца і кілька громадських доріг. — У вагоні II. кляси на лінії Вильно-Ляндварів знайшли тіло Ал. Кайзера, б. директора ґімназії Велера, що застрілився з револьвера. — Служницю урядовця німецької амбасади Манеровську засуджено на 6 місяців вязниці за образу польського народу. — На основі обчислень жидівських організацій в часі від 1918 р. до кінця 1934 р. виемігрувало з Польщі 404.020 жидів.

— **Радіо віщує погоду.** Кожний радіоаматор знає, що нераз літом підчас найкращої погоди починає тріщати у відбірнику. Це є виладування електричних ладунків, що повстають у повітрі в наслідок теплих хвиль, що піднимаються вгору від розпаленої сонцем поверхні землі. Колиб ми могли рівночасно обсервувати небо та околицю, тоді ми завважилиб явище так зв. „блиску на дощ", тобто блискавок без хмар. Цього можем і не завважити, бо не знаємо, в який бік треба дивитися, чи близько, чи далеко, а так відбірник сигналізує нам це. Значить, що коли починає тріщати, то попрощаємося з гарною погодою. Коли цей тріск не припиняється, а робиться ще голоснішим, це знак, що наближується буря. Часами це може бути завтра або післязавтра. Тоді ми чуємо в відбірнику тріск від виладувань, що є далеко від нас, часом навіть поза границями краю. Блискавка висилає такі самі електрично-магнетичні хвилі, як і радіостація, тільки що енерґія їх є величезною в порівнанні з радіовими хвилями. Радіоаматор, який має чуле вухо і зуміє розріжняти рід тріску, прислуховуючися довший час, може наперед сказати, що тоді то буде буря. Очевидно треба вишколити вухо і відріжняти ріжні тріски, порівнювати їх потім зі станом погоди і добре знати, якому атмосферичному явищу відповідає даний тріск. Коли тріск замовкає зовсім, то якщо нема лагідного східнього вітру, який в Польщі приносить довшу погоду, треба сподіватися дощу. Відсутність тріску у відбірнику підчас дощу треба пояснювати усуненням часточок пилу і очищенням атмосфери, так що в ній не можуть повставати більші електричні забурення. Тут ходить про довші дощі, а не дощ підчас бурі, який подібно як і град несе з собою сильні електричні ладунки, що будуть нам так тріщати в відбірнику, аж змусять нас уземнити антену. Ці тріски є відмінні від забурень, що походять від блискавок, а саме — пригадують ніби відголос зерен гороху, киданих на стінку і спадаючих на підлогу.

— **Совітські поля загрожені.** Совітська преса вдарила на тривогу з приводу грізного шкідника, що нищить весняні засіви в округах київській, харківській, винницькій, вороніжській та курській. Є це гусениці якоїсь комахи, що пожирають листя цукрових буряків і т. п. Хліборобські провідні органи вислали заради засоби, які мають нищити масово цього шкідника, одначе колхозники легковажать собі небезпеку і не стають до боротьби з ним. Висилають на поля тільки дітей, оправдуючись, що мають важніші рільні роботи. Подібна язва навістила була в 1929 р. совітські поля і знищила сотки тисяч гектарів цукрових буряків.

— **Упадок подружого життя в Совітах** тривожить все більше совітську прилюдну опінію. „Ізвестія" стверджують, що на кожних 100 подруж у 1934 р. припадало поверх 37 розводів. За перших пять місяців 1935 р. це число зросло до 38.3 прц., а в травні ц. р. до 44.6 прц. На 4.381 вінчань розвязано 2.040. Переважну клієнтелю бюра реєстрації подруж творять жінки, покинені чоловіками на поталу долі, очевидно з дітьми. Тільки в небагатьох випадках при розводах полагоджується справа аліментів компромісово. Мужчини, покидаючи родину, досить легко вступають в нові подружі звязки, бо совітський закон не уважає двоженством заключення нового подружя без уневажнення попереднього. Цікаве явище, що розводяться люди старші, у віці від 30—40 літ, значить ті, що соціяльно стабілізуються. Взагалі подвійних подруж у Совітах дуже багато.

— **Ріжні вістки.** В літак, яким Мусоліні приїхав до Салерно, вдарив грім, однак не зробив ніякої шкоди в апараті. — Літак, що перелітав над кінською торговицею в Таліні (в Естонії), сполошив коло 300 коней, які гнали вулицями міста і подоптали 19 осіб. — Два комуністи застрілили в Ст. Рупрехт (Австрія) інспектора жандармерії, що хотів їх арештувати і забарикадувалися в домі. Бачучи безнадійну ситуацію, відобрали собі життя.

— **Жнива під оком Москви.** На час сьогорічних зборів у колхозах на цілій території СРСР заінстальовано 4.300 радіостацій, висильних і відбірних одночасно. Стації будуть удержувати постійну лучбу з управами районів, а ті з Москвою. Про найменший ухил від нормального ходу праці, хочби зламання трактора, слід негайно повідомити управу району, яка знову передасть цю вістку до Москви. Таким чином центральна влада задумує держати руку на живчику цілого господарського життя.

— **Ощадна господиня.** Був би нерозважний спосіб ощаджування палити годинами свічку, щоби заощадити сірничок. Також нерозумно купувати найдешевше мило до прання, щоби заощадити кілька сотиків, але наразитися через це на знищення білля шкідливими складниками цього мила. Запобіглива господиня знає, як треба ощаджувати. Тому вживає до прання тільки чистого, лагідного мила Олень-Шіхт — дешевого своєю видатністю.

——o——

Відозви й комунікати.

ГРОМАДЯНКИ!

Складаймо одяг для тих, що його потребують.

Все частіше трапляється, що так по містах і містечках, як і селах, діти не ходять до шкіл через брак одягу. Трапляється також, що і старші не мають відповідного одягу та йдуть до роботи обдерті, а зимою перемерзають і хворіють. Щож і казати про безробітних!

Даємо нераз одяг людям, які на те не заслуговують, бо збірають його по домах та продають.

У кожному домі найдеться певне зайвий одяг, який можна чи то переробити, чи впорядкувати знищене, та зробити його придатним. Жіночий одяг легко можна комбінувати і з неужитків, які лежать по шафах, можна зладити одяг для тих, що його потребують.

Тепер літом робимо звичайно перегляд обуви та одягів. При тій нагоді відложім усе можливе до ужитку, так мужеський одяг, як і жіночий та діточий, а також білля, кусні матерій, підшевок, ваталіни чи футер і обуви.

Усе те зложім у домівці „Нової Хати" Ринок 39, І. пов., яка відчинена кожного дня від год. 8. до год. 15. зі запискою і списком річей. Члени Клюбу при „Новій Хаті" займуться впорядкуванням одягу, та пізніше роздачею між тих, які необхідно потребують.

В першу чергу користають діти зі шкіл, захоронок, захистів, та безробітні. Холод і голод найбільше впливають так на фізичне як і на моральне заломання. Мусимо подбати, щоб нікому з потребуючих не бракло одягу, і бодай частинно нести поміч у нинішніх скрутних життєвих умовинах.

Булоб вказано, якби і в краю занялися наші громадянки цією справою і в своїх місцевостях улаштовували збірки одежі для найбідніших.

ЗА ЧЛЕНІВ КЛЮБУ:

К. Малицька, Д. Старосольська.

Нові книжки й журнали.

ДВАЦЯТЬПЯТЬЛІТТЯ Т-ВА „УЧИТЕЛЬСЬКА ГРОМАДА". Ювилейний науковий збірник. Накладом „Учительська Громада". Львів, 1935. Стор. 264. Форм. вел. вісімки. На зміст збірника складаються: Ом. Терлецький: Історія „Учительської Громади" (1908—1933), В. Кміцикевич: Т-во учителів вищих шкіл ім. Гр. Сковороди в Чернівцях; д-р Яр. Гординський: Наукова й літературна праця українських учителів середніх і вищих шкіл у Галичині 19 і 20 стол., д-р Ст. Баран: Українські професори в політиці і публіцистиці; д-р І. Брик: Професори-просвітяни; Іл. Гриневецький: Учителі середніх і вищих шкіл і культ нашої музики й пісні; Юл. Романчук: Українська місія для виготовлення шкільних підручників; д-р Іван Копач: З історії українських шкільних книжок; Ярослав Біленький: Шкільні підручники для середніх шкіл; Гр. Микитей: До історії міжнародніх взаємин нашого Т-ва; д-р І. Витанович: Згадка про тих що сповнили обовязок крови; Вол. Радзикевич: Світлій памяті проф. М. Грушевського; Е. Ю. Пеленський: Сучасне українське середнє й високе шкільництво в Галичині й на Волині; Вол. Кміцикевич: Українська середня школа на Буковині; Свят. Лакуста: Доля українських сер. шкіл на Буковині; Ст. Повій: Середнє шкільництво Закарпаття; Денис Коренець: Наше фахове шкільництво; Ст. Сірополко: Українські високі школи в Чехословаччині; д-р В. Сімович: Українська гімназія для емігрантів у Ржевніцах під Прагою; д-р Семен Демидчук: Українські середні школи в Злучених Державах; М. Кумка: Середнє шкільництво в Канаді; д-р Кость Левицький: Наші професори сер. шкіл у національній праці; о. Ю. Дзерович: Українські коедукаційні курси семінарійні Т-ва „Учительська Громада" у Львові; д-р Вол Левицький: Мої вчителі; д-р Ст. Баран: Наші середньошкільні вчителі й учні вперед 40 літ; Святослав Лакуста: У 25-ліття заснування вижницької гімназії; Мирон Кордуба: Інститут св. Миколая й Остап Макарушка; Іван Боберський: Спомин постійного змагання; Покажчик імен у книзі; Спис світлин; Огляд змісту в англійській мові.

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Нечинний.

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 9. VII. год. 8 веч. „Авантюра в Раю".

Кіна.

АДРІЯ: „Долина тривоги", „Страшна ніч у Зоо".

АПОЛЬО: „Цісарева і я" (Ліяна Гарвей).

АТЛЯНТИК: „Гра зmислів".

ВАНДА: „Распутін" і „Плятинова білявка".

ГРАЖИНА: „Гармонія" большевицька музична комедія.

КАСІНО: „Невільниця з Мандалей".

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Румба" „Зачарований день".

МАРУСЕНЬКА: „Поворот Натана Декера" і „Колишня і теперішня Москва".

МІРАЖ: „Весняна парада" з Фр. Гааль.

МУЗА: „Пан без помешкання".

ПАКС: „Голгофта".

ПАЛЯС: „Пісня сонця".

ПАН: „Не хочу знати хто ти".

РАЙ: „Дама з Музею Руж".

СВІТ: Похорони марш. Пілсудського.

СОНЦЕ: „Секрет жінки" і ревія.

СТИЛЕВЕ: „Буря в склянці води" і ревія.

УТІХА: „Таємниця експресу ч. 6" та ревія з ні. Белявським.

ХИМЕРА: „Місто під терором".

Закордонне радіо.

Вівторок, 9. липня 1935.

Відень (506,8) 17·25 Пісні й арії, 22·10 Віденські балетові мельодії, **Прага** (470,2) 15·00 Відомі опери, 18·30 Спів, 21·45 Смичковий квартет 6-дур Сука, **Кенігсвустергавзен** (1571) 16·00 Концерт, 20·10 Музика літнього вечора, 23·00 Камеральна музика, **Штутгарт** (522,6) 16·00 Полудневий концерт, **Букарешт** (364,5) 20·15 Симфонічний концерт, **Будапешт** (550,5) 20·30 „Тоска" оп. Пучіні, **Міляно** (221,1) 20·40 „Паганіні" оперетка, **Рим** (420,8) 20·45 Концерт солістів, 22·30 Легка музика.

Середа, 10. липня 1935.

Відень (506,8) 21·00 Концерт, **Прага** (460,2) 12·30 Сальонова музика, 16·30 Концерт військ. орх., **Штрасбург** (349,2) 20·45 Симф. концерт, **Берлін** (356,7) 18·00 Співаємо і граємо, **Кенігсвустергавзен** (1571) 16·00 Легка музика, 19·00 Твори Шопена і Ліста, **Мінхен** (405,4) 19·00 Симф. концерт, **Букарешт** (364,5) 19·20 Концерт солістів, 20·15 Камер. музика, **Будапешт** (550,5) 19·00 Симф. концерт, **Міляно** (221,1) 20·40 „Іль пікольо Мара" опера, **Рим** (420,8) 21·30 Симфонічний концерт.

Львівське радіо.

Вівторок, 9. липня 1935.

6·30 Ранішня авд., 8·25 Практ. вказівки, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольогічні вістки, 12·05 Полудн. денник, 12·15, 16·15 Гр. пл., 13·00, 16·50, 18·10, 19·30, 20·10, 21·30, 22·00 Трансмісія з Варшави, 13·35 Легка музика, 15·15 Біржа, 18·30 Технічна скринька, 18·40 Сільва рерум, 18·45 Спів, 19·05 Програма на черговий день, 19·15 Рекл. концерт, 20·00 Про небезпеку від грому (відчит), 22·26 Спорт. вісти, 22·30 Ада Сарі (плити).

Середа, 10. липня 1935.

6·30 Ранішня авдиція, 8·25 Практичні вказівки, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольогічні вісти, 12·05 Полудн. денник, 12·15, 16·00, 20·10, 22·15 Трансмісія з Варшави, 15·15 Біржа, 15·30 Гр. пл., 18·30 Листи до дітей, 18·40 Сільва рерум, 18·45 Вибір з опери, 19·05 Програма на черговий день, 19·15 Реклям. концерт, 19·45 Вечірний денник, 20·00 Літературні хвилини, 22·11 Спортові вісти.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·25—5·27 зол.

Нім. марка 1·76—1·82, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінги 26·10—26·25, австр. шілінги 99·00—101, чеські корони 22·60—22·00, рум. леви 30·00—32·00, ліри 42·00—43·00.

Золото: Долари 9·02—9·08, Франки фр. 34·50—35·00, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·60, Рублі 4·60—4·70, 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·00—44·00, 5 проц. дол. Б. Г. 51·00—53·00, 4 проц. Зол. Б. Г. 43·00—44·50, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 46·00—48·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 52·00—55·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Преміївки.

Долярівки 52·50—54·00, Інвестиційна 104·00—107·50, Будівельна 42·00—44·00.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 8. липня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла дес.	2·10 зол.
1 кг. масла експорт.	2·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·60 „

Ціни на молоко не ставить.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 8. VII. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 50 дкг.	за 1 кг.	0·90 зол.
Мол. однор. кури І. кл.	„	0·80 „
Пантарки	„ „	1·30 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Когутів, качок, гусей, індичок та індиків з огляду на кінець сезону не приймає.

ОПОВІСТКИ.

До Всеч. О. Иосифа Савицького в Стрию. Для зладження замкнення рахунків і висилання подяки жертводавцям за їх дапти, переслані чеками на Ваші руки, прохаємо Вас оголосити поіменний виказ жертв, зложених на Кат. Практ. Гімназію в Стрию. Управа гімназії. 23

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.